

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Asia: HE 40/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

TEHY KIINNITTÄÄ HUOMIOITA ERITYISESTI SEURAAVIIN ASIOIHIN:

1. Henkilöstörakenne

Nykyinen henkilöstörakenne tulee säilyttää. Nykylainsäädäntö mahdollistaa henkilöstörakenteen muutokset tarpeen vaatiessa. Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmissä tarvitaan lastenhoitajien hoitoa ja huolenpitoa sekä perushoidollista ammattitaitoa. Lastenhoitajat ovat ainoa ammattiryhmä, jolla on terveydenhuollon ja lääkehoidon osaamista.

2. Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Mitoitus tulee yli 3-vuotiaiden ryhmässä palauttaa aikaisemmalle tasolle eli 7 lasta/kasvattaja.

3. Henkilöstömitoituksesta poikkeaminen

Henkilöstömitoituksesta poikkeamiseen tarvitaan nykyistä selkeämmät säädökset, joka takaa sen, että jokaisessa ryhmässä on jokaisena toimintapäivänä riittävä määrä kasvatusvastuussa olevia työntekijöitä.

4. Vaikutuksen arvioinnissa puuttuu arvio siitä, mihin 9000 työnsä menettävää lastenhoitajaa työllistyvät.

PERUSTELUT:

Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset 25 § - 28 § ja 37 § Päiväkodin henkilöstön rakenne

Riittävä henkilöstö (25§) on laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys. Riittämätön henkilöstö on varhaiskasvatuksen suuri ongelma. Pykälät eivät anna työkaluja siihen, että varhaiskasvatuksessa olisi jokaisena toimintapäivänä riittävä henkilöstö.

Esitetty henkilöstörakenne on jäykkä ja lisää määräaikaista työsuhteita sekä vaarantaa siten tavoitteiden saavuttamisen ja pysyvät ihmissuhteet. Jako varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajiin ja varhaiskasvatuksen sosionomeihin ei ole perusteltu ja aiheuttaa hierarkiaa työyhteisöihin sekä ammattiryhmien vastakkainasettelua. Sosionomeilla on riittävät opinnot ja valmiudet toimia lastentarhanopettajina hyödyntäen samalla erityisosaamistaan. Keinotekoinen jako eri koulutustaustan ammattiryhmien välillä ei tue erilaisesta koulutuksesta saadun osaamisen hyödyntämistä lapsen ja perheiden hyväksi.

Henkilöstörakennetta ei pidä muuttaa. Nykyinen henkilöstörakenne on toimiva ja joustava ja voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa mm. lastentarhanopettajien lisäämisen tarpeen vaatiessa. Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmissä tulee säilyttää nykyinen henkilöstörakenne siten, että ryhmässä on kaksi lastenhoitajan kelpoisuuden

omaavaa henkilöä. Näin varmistetaan lasten hoito ja huolenpito pedagogiikkaa unohtamatta. Jos esitetty henkilöstörakenne toteutuu, vähenee lääkehoidon ja terveydenhuollon osaaminen päiväkodeissa merkittävästi.

35 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

35§ säännös ryhmän enimmäiskoosta on tärkeä. Vuonna 2016 tehty lakimuutos mahdollisti ryhmäkokojen suurentaminen. Säädös on asettanut lapset eriarvoiseen asemaan asuinkunnasta riippuen. Henkilöstön mitoitus tulee palauttaa yli 3-vuotiaiden osalta aikaisemman lainsäädännön mukaiseksi eli 1 kasvattaja / 7 lasta tai vielä pienemmäksi.

36 § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen on laadukkaan ja turvallisen varhaiskasvatuksen suurena esteenä tällä hetkellä. Poikkeamissäännöstä tulkitaan hallitsemattomasti ja mielivaltaisesti. Toimintatapa heikentää varhaiskasvatuksen laatua, ei mahdollista varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamista, uuvuttaa henkilökuntaa ja on selkeä turvallisuusriski. Esitetty pykälä ei tuo asiaan parannusta. Tehyn näkemys on, että lain tulee velvoittaa henkilöstömitoituksen noudattamiseen koko hoitopäivän ajan sekä siihen liittyvän varahenkilöjärjestelmän luomiseen.

Tehy edellyttää, että laissa säädetään selkeämmin, miten poikkeaminen voi tapahtua. Mitoitukseen tulee laskea ainoastaan ryhmässä läsnä olevat kasvattajat ja mitoitusta tulee jatkossa tarkastella ryhmäkohtaisesti – ei päiväkotikohtaisesti niin kuin nyt tapahtuu.

Pykäläehdotus (Varhaiskasvatuslakityöryhmä 2014):

X § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Päiväkodissa ei saa poiketa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä päiväkodin mitoituksesta muutoin kuin äkillisen ja ennakoimattoman syyn ilmetessä toimintapäivän aikana. Mitoituksesta poikkeaminen ei saa jatkua kuin kyseisen toimintapäivän loppuun saakka. Pakottavien syiden takia poikkeaminen voi jatkua tätä pidempään, mitoitusta on kuitenkin saatettava asetuksen mukaiseksi viimeistään toisena toimintapäivänä syyn ilmenemispäivästä lukien.

Asetuksessa säädetystä henkilöstön suhdeluvusta saadaan poiketa lyhytaikaisesti laajennettaessa lapsen varhaiskasvatusta.

Mitoituksesta voi poiketa enintään 3 päivää kuukaudessa.

Lakiehdotuksen vaikutusarviointi

Esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu kaikilta osin. Henkilöstörakenteen osalta on arvioita ainoastaan palkkakustannuksia. Esityksen toteutuessa vähenee lastenhoitajien määrää 9000:lla. Arvio siitä, mihin lastenhoitajat työllistyvät puuttuu kokonaan. Lastenhoitajille tulisi avata mahdollisuus pätevöityä varhaiskasvatuksen opettajaksi/sosionomiksi, niin että pitkä työkokemus huomioidaan opinnoissa. Lapsivaikutuksia arvioitaessa ei ole arvioitu, miten lapsen etu toteutuu henkilöstörakennetta muutettaessa. Henkilöstövaikutusten arvioinnit puuttuvat kokonaan.

KIINNITÄMME HUOMIOTA MYÖS SEURAAVIIN PYKÄLIIN:

2 § Varhaiskasvatuksen määritelmä

Suomalainen varhaiskasvatuksen perustana on educare-malli ja on tärkeää, että se näkyy varhaiskasvatuksen määritelmässä varhaiskasvatustuloksissa.

4 § Lapsen edun ensisijaisuus

Vaikka lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus tuli Suomessa voimaan jo vuonna 1991, ei lapsen etu aina toteudu varhaiskasvatuksessa. Sopimuksen mukaisesti tulee lapsen edun olla ensisijainen kaikessa lasta koskevassa päätöksenteossa. Suomi on sitoutunut takaamaan, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa. Lakiesityksen kirjaus siitä, että toiminnan järjestämisessä ja lain tulkintaa ohjaavana periaatteena tulee olla lapsen edun ensisijaisuus on kannatettava.

13 § Vuorohoidon järjestäminen varhaiskasvatuksessa

Vuorohoidon tarve lisääntyy jatkuvasti ja vuorohoidon järjestämiseen tarvitaan omat säännökset. Lakiesityksessä vuorohoito sivuutetaan kahdella lauseella. Vuorohoidon erityispiirteet tulee huomioida lainsäädännössä. Vuorohoidossa tulee olla oma henkilöstömitoitus. Esitämme seuraavan pykälän lisättäväksi:

Päiväkodin henkilöstön mitoitus ympärivuorokautisessa hoidossa/vuorohoidossa ympärivuorokautista varhaiskasvatusta/vuorohoitoa tarjoavassa päiväkodissa tulee hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävissä olla vähintään yksi tämän lain 26-28 §:n mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö enintään neljää lasta kohden.

Edellä säädetyn lisäksi varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten lukumäärässä ja hoito-, kasvatusta- ja opetustehtäviin osallistuvien henkilöitten lukumäärässä on otettava huomioon kasvun ja oppimisen tuen ja erityisen tuen piirissä olevat lapset, jollei lasta tai lapsia varten ole avustajaa.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tuesta tulee kirjata pykälät.

Tuki tulee kirjata kolmiportaisena: lapsen kehityksen ja oppimisen tuki, lapsen kehityksen ja oppimisen tehostettu tuki ja lapsen kehityksen ja oppimisen erityinen tuki.

23 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Laissa tulee olla sama kirjaus kuin opetushallituksen ohjeistuksessa: "Opetushallitus varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona laatii ja päättää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lapsen vasun laatimisesta päiväkodissa vastaa lastentarhanopettaja. Lastentarhanopettaja vastaa prosessin suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista paikallisesti sovitulla tavalla." Tehy pitää tärkeänä sitä, että tämä mahdollistaa sen, että paikallisesti voidaan sopia prosessin toteutuksesta ja työnjaosta.

28 § Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

Lakiesityksen mukaan kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja, tai kasvatusta- ja ohjausalan perustutkinto (lastenohjaaja). Lähihoitajan uusiin tutkinnon perusteisiin on

lisätty uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti runsaasti myös pedagogista osaamista ja laajennettu lasten ja nuorten kasvatukseen ja hoidon osaamisalakohtaisia opintoja. Kannatamme lakiesityksen ehdotusta, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi olisivat kelpoisia jatkossa lähihoitajat, jotka ovat suorittaneet koulutusohjelmaopinnot lasten ja nuorten hoidosta ja kasvatuksesta.

31 § Päiväkodin johtaja

Varhaiskasvatukseen suuntautuneet sosionomit ovat osaavia päiväkodin johtajia/varhaiskasvatuksen johtajia. Ammattikorkeakoulututkinto antaa vahvat valmiudet esimies- ja johtotehtäviin. Luonnoksessa päiväkodin johtajan pätevyudeksi esitetään vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto. Jos päiväkodin johtajan pätevyudeksi halutaan ylempi korkeakoulututkinto, pitää sosionomi YAMK -tutkinto huomioida pätevänä koulutuksena. Päiväkodin johtajilta tulee vaatia johtamisosaamista.

39 § Täydennyskoulutus

Kaikkien ammattiryhmien täydennyskoulutus on tärkeä asia. Lakiluonnoksessa säädetään varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjän tehtävästä huolehtia siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään täydennyskoulutukseen. Laissa tulee huomioida myös se, että sijaisjärjestelyt tulee hoitaa myös koulutukseen osallistumisen ajalta. Tehyn tekemän kyselyn mukaan on enemmän sääntö, kuin poikkeus että päiväkodeissa ei oteta sijaisia työntekijän osallistuessa mm. koulutukseen. Tämä puolestaan vähentää merkittävästi koulutuksiin osallistumista. Laissa tulee määritellä kaikkien ammattiryhmien tasapuolinen mahdollisuus osallistua koulutuksiin.

10 luku. Hallinto ja valvonta (50-59§)

Varhaiskasvatuksen valvontaa tulee tehostaa. Tehyn näkemys on, että varhaiskasvatuspalvelun tuottajia on velvoitettava omavalvonnan keinoin seuraamaan lasten ja henkilöstön läsnäoloa ryhmittäin. Palveluntuottajan olisi myös toimitettava tieto suhdelukujen toteutumisesta valvontaviranomaiselle vuosittain. Kunnan monijäseninen toimielin tulisi seurata alueensa palvelujen laatua suhdelukuseurantaa seuraamalla ja poikkeuksien ilmaantuessa myös reagoida asiassa tarvittaessa.

Varhaiskasvatustalakiin tulee lisätä pykälä henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta. Lisättävät pykälät:

X § Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus

Varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvan on toimittava siten, että asiakkaalle annettavat varhaiskasvatuspalvelut toteutetaan laadukkaasti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on ilmoitettava viipymättä toiminnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava asiasta kunnan varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle. Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Kunnan ja yksityisen palveluntuottajan on tiedotettava henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä omavalvontasuunnitelmaan. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

X § Toimenpiteet ilmoituksen johdosta

Edellä X §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneen henkilön tulee käynnistää toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi. Henkilön on ilmoitettava asiasta salassapitosäännösten estämättä aluehallintovirastolle, jos epäkohta tai ilmeisen epäkohdan uhkaa ei korjata viivytyksettä.

Aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksen epäkohdan poistamiseksi ja päättää sitä koskevista lisätoimenpiteistä siten kuin erikseen säädetään.

Uusi varhaiskasvatuslaki ei ratkaise päiväkotien suurimpia ongelmia. Nyt tulee säätää laki, joka takaa arjen toiminnan; lapsen edun ensisijaisuuden, riittävän henkilöstömitoituksen, varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamisen, jokaisen lapsen yksilöllisen kohtaamisen ja tarpeiden huomioimisen sekä turvallisuuden.

Helsingissä 23.4.2018

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Eva Siitonen, sosiaalipoliittinen asiantuntija, Tehy ry, eva.siitonen@tehy.fi

